

Tilia x vulgaris

48

Hollandse linde

De Althæa Pers

AS

BLAD

BLOEIWIJZE

BIJPRODUCT

STUIFMEEL

WORTEL

ZAAD

ZOMERTAK

HOUT

SCHORS

VRUCHT

GASTEN DIERLIJK

GASTEN PLANTAARDIG

TAKDOORSNEDE

WINTERTAK

Tilia x vulgaris

Hollandse linde

Komend uit Baarle-Nassau via het Bels Lijntje bij
het eerste spoorhuisje rechtsaf en dan linksaf.
Vlak bij de hoeve met het jaartal 1636 in de gevel,
staat een linde uit de tijd waarin
deze hofstede werd gebouwd.

www.cubra.nl

De Hollandse linde is een telg uit de lindefamilie. Een familie die ongeveer vierhonderd soorten omvat. Men vindt de linde in alle werelddelen, maar voornamelijk in Europa.

☞ De Latijnse geslachtsnaam *tilia* betekent linde. De Nederlandse naam linde is echter al zo oud, dat de afkomst onzeker is. Linde staat voor *bindsel*, maar het kan ook te maken hebben met *wikkelen*, *draaien* of *winden*. Mogelijk vindt het woord linde zijn oorsprong in het gebruik van de bast. Daarvan werd een soort bindmateriaal gemaakt, waar men vroeger, onder andere in Rusland, matten van maakte.

☞ De Hollandse linde is een bastaard van de *tilia cordata*, de winterlinde, en de *tilia platyphyllos*, de zomerlinde. De kweekvormen stammen waarschijnlijk af van een spontaan ontstane kruising. Oorspronkelijke groeiplaatsen van de wilde linde zijn de beekdalen in het oosten van ons land. De meest oude linden tref je daar dan ook aan. In het Brabantse Sambeek staat een

linde van 500 jaar oud. Alle andere linden zijn gekweekt en aangeplant als sier- of schaduwboom.

¶ De Hollandse linde is een snelgroeende boom met een prachtige, koepelvormige kroon. De kroon wordt bij het ouder worden steeds omvangrijker. Er zijn linden bekend waarvan de kroon een omtrek heeft van honderd meter. Ze kunnen uitgroeien tot een hoogte van vijftendertig meter. De afstaande takken, die eerst naar onderen zijn gebogen en dan verder weer naar boven groeien, doen denken aan een kandelaar. De boom is zeer dicht bebladerd en sterk vertakt en is doormee een ideale schaduwboom. Hij laat zich gemakkelijk snoeien. Leilinden werden, gesnoeid als zonnenscherm, aan de zonnkant van huizen en boerderijen geplaatst.

¶ De Hollandse linden zijn door hun sterk vertakte wortelstelsel, ondanks de grote kroon, uitstekend bestand tegen zeer zware stormen. Een bijzonder kenmerk is de grote hoeveelheid wortelbroed aan de voet van de stam. Het gaat dan om een kraag van waterloten. In sommige gemeenten worden ze in de vorm van een bankje gesnoeid, dat rond de stam lijkt te staan. De schors is dofgruijs, aanvankelijk glad, maar later krijgt hij fijne barsten en vlakke ribbels.

¶ De gesteelde bladeren staan verspreid in twee rijen. Ze vormen, net als alle schaduwbomen, een dicht bladmozaïek. De bladeren aan een en dezelfde boom kunnen onderling verschillen. Vooral de bladeren aan de waterloten zijn afwijkend van vorm en grootte. De voet van het blad is scheef hartvormig.

¶ De linde is een van de weinige bomen met een complete bloem: kelk, kroon, stamper, meeldraden en een schutblad. De bloemen zitten in trosjes bij elkaar en bevatten veel honing. Een linde in volle bloei geeft een heerlijke, sterke, zoete geur. Het is zo'n druk komen en gaan van insecten, dat de ruimte rond de linde niet alleen gevuld is met de geur, maar ook nog eens met een duidelijk hoorbaar gezoem en gegons.

¶ Tussen het tiende en het dertigste jaar beginnen lindes met het vormen van de vruchten. Dat zijn dan nootjes van ongeveer acht millimeter, bolrond met zwakke ribben en donzig behaard. De wand is dik en houtachtig. Bij de verspreiding door de wind dient het grote schutblad als vleugel, waardoor de vruchtjes iets op afstand van de moederboom terecht komen.

¶ Het geelwitachtig tot lichtbruine kernhout, dat soms een zacht roze gloed heeft, vertoont zeer weinig verschil met het spinhout. Het hout is licht en vast. Het laat zich goed drogen en heeft weinig neiging tot werken. Het wordt veel gebruikt voor draai- en snijwerk. De eerste boekdrukkers gebruikten lindehout voor het snijden van hun letters. Doordat het hout zo zacht is, wordt het ook wel toegepast bij gereedschappen waar zwaar werk mee verricht moet worden. Een voordeel hiervan is dat je er geen blaren bij krijgt. Lindehout is niet duurzaam en daarom ongeschikt voor buitenwerk. Bij gebruik binnenshuis komt insectenaantasting vrijwel niet voor.

¶ De lindeboom, of nog vaker het blad, bevindt zich op vele wapens, schilden en zegels. Met zijn

verleidelijke, geurende bloemen staat de linde symbool voor liefde en trouw. Geen andere boom is zo verbonden met het leven van een volk, met zijn liefde, in lust en leed. De lindeboom beschermt en behoedt onze woningen. In de tijd van Karel de Grote was dit geloof zo sterk, dat Karel het bevel gaf om in ieder dorp of stad een lindeboom te planten. De linde was bij de Germanen een belangrijke gerechts- of dingboom. Onder de schaduwrijke linde werden vergaderingen gehouden en vonnissen uitgesproken.

¶ In de volksgeneeskunde is de lindebloesemthee een veel gebruikt middel tegen verkoudheid en koorts. De thee werd getrokken van gedroogde en geknipte bloesem. De Franse chemicus Missa ontdekte in de 19e eeuw dat een in een vijzel gestampt mengsel van lindevruchtjes en bloesem een chocoladesmaak had. De lindechocola schijnt lekker geweest te zijn. Het nadeel was echter dat hij slechts zeer kort houdbaar was.

Ik heb de linde heilig doen verklaren,
die ik gedurig voor een vrouw aanzie.
Ver genoeg weg wordt het verschil nihil:
de stam het lichaam, klederen de blaren
en goud haar de bloesem bovendien.

Uit : Dryade van Gerrit Achterberg.

Vindplaats : Tanthof, Delft.

